

Aan de leden van de gemeenteraad

Raadsinformatiebrief 78

Helmond, 29 juni 2021

Zaaknummer: 50601832

Onderwerp: Ontwikkeling gemeentefonds in de meicirculaire 2021

Geachte leden van de gemeenteraad,

Inleiding

In de gemeentefondscirculaires informeert het Rijk gemeenten over veranderingen in de hoogte van de gemeentefondsuitkering. Onlangs is de Meicirculaire 2021 verschenen. Hierin staan de wijzigingen van de gemeentefondsuitkering ten opzichte van de extra brief die in maart van dit jaar is verschenen. Daarnaast doet het Rijk andere mededelingen over ontwikkelingen in het gemeentefonds. In deze raadsinformatiebrief informeren wij uw raad over de inhoud van de meicirculaire in het algemeen en de gevolgen voor onze gemeente in het bijzonder. We beginnen met de gevolgen voor onze gemeente.

De gemeentefondsuitkering laat vanaf 2023 een negatief resultaat zien

Onderstaand overzicht laat zien hoe de gemeentefondsuitkering zich de komende jaren voor onze gemeente ontwikkelt. Ten opzichte van de maartbrief 2021 stelt het Rijk in de meicirculaire extra middelen beschikbaar. De positieve bijstelling bedraagt voor onze gemeente ruim € 4,6 miljoen in 2021 en loopt af naar € 790.000 in 2025. De extra middelen zetten wij voor het grootste deel in voor taakmutaties en het Sociaal Domein. Hierdoor ontstaat onder aan de streep een resultaat dat een ongunstiger verloop kent richting 2025. Het resultaat loopt af van ruim € 600.000 positief in 2021 naar ruim € 1,4 miljoen negatief in 2025. Een nadere toelichting op de ontwikkeling van de gemeentefondsuitkering en de gevolgen voor onze begroting volgen hieronder.

	2021	2022	2023	2024	2025
Uitkering gemeentefonds (algemene uitkering en IU Sociaal domein)	€ 4.651.531	€ 2.504.952	€ 1.899.310	€ 1.053.076	€ 790.467
Taakmutaties	€ -2.915.324	€ -211.784	€ -231.853	€ -252.052	€ -272.467
Decentralisatie-uitkeringen	€ -527.650	€ -47.776	€ -21.633	€ -10.658	€ 1.564
Integratie-uitkering Sociaal Domein	€ -569.975	€ -1.817.677	€ -1.944.449	€ -1.947.457	€ -1.961.418
Compensatie van de financiële gevolgen van de coronacrisis	€ -38.189				
Resultaat gemeentefonds	€ 600.394	€ 427.715	€ -298.625	€ -1.157.091	€ -1.441.854

Een voordeel op de gemeentefondsuitkering 2021

Het positieve resultaat in 2021 van ruim € 600.000 wordt vooral veroorzaakt door een positieve afrekening van het BTW compensatiefonds (BCF) van circa € 518.000 over 2020. Gemeenten mogen voor hun overheidstaken de in rekening gebrachte BTW declareren bij het BCF. Wanneer de declaraties van alle gemeenten samen op het BCF lager uitvallen dan dat er aan middelen inzitten, wordt het restant toegevoegd aan het gemeentefonds. Het voordeel op het gemeentefonds wordt in de 2^e berap 2021 verwerkt bij het bepalen van het saldo van de begroting 2021.

De gevolgen voor 2022-2025

Het geld dat gemeenten via het gemeentefonds ontvangen, wordt voor een belangrijk deel bepaald door een toe- of afname van rijksuitgaven. Deze toe- of afname heet accres. Als het Rijk minder uitgaven doet, krijgen gemeenten ook minder geld en omgekeerd. Na het uitbreken van de coronacrisis is het accres bevroren op het niveau van mei 2020. Dit had tot doel om in onzekere tijden op dit vlak rust te creëren voor gemeenten. Vanaf 2022 gaat het accres weer een rol spelen in de ontwikkeling van het gemeentefonds. Omdat de ontwikkeling van de netto rijksuitgaven vanaf het jaar 2023 daalt ten opzichte van de jaren 2021 en 2022, valt ook het accres lager uit. Het effect hiervan is zichtbaar in de jaren 2023-2025 met een resultaat dat oploopt van circa € 300.000 negatief in 2023 naar ruim € 1,4 miljoen negatief in 2025. Het resultaat op het gemeentefonds in 2022 en verder wordt structureel verwerkt in de (meerjaren)begroting 2022-2025.

Vanaf 2023 extra claim op de financiële ruimte van de begroting 2022-2025

Zoals u heeft kunnen lezen in de Voorjaarsnota 2021 (pagina 16) is het financiële vertrekpunt voor de begroting 2022-2025 negatief. Bij de programmabegroting 2022-2025 zal het meerjarenperspectief wel sluitend zijn. De negatieve bijstelling van de gemeentefondsuitkering in deze meicirculaire zorgt wel voor een extra uitdaging.

	2022	2023	2024	2025
Budgettair beeld bij de Voorjaarsnota 2021	€ -3.438	€ -1.960	€ -2.396	€ -3.546
Ontwikkeling algemene uitkering meicirculaire 2021	€ 428	€ -300	€ -1.157	€ -1.442
Totaal budgettaire ruimte voor de begroting 2022-2025	€ -3.010	€ -2.260	€ -3.553	€ -4.988

Extra middelen door taakmutaties en decentralisatie-uitkeringen

In de algemene uitkering zijn middelen opgenomen die gevolgen hebben voor inkomsten of uitgaven bij gemeenten. Ons beleid voor deze taakmutaties is dat we ze één-op-één besteden aan het beleidsveld waar ze betrekking op hebben. Hetzelfde beleidsuitgangspunt geldt voor de decentralisatie-uitkeringen. De taakmutaties en de decentralisatie-uitkeringen zijn in onderstaand overzicht opgenomen en toegelicht.

Taakmutaties uit de meicirculaire 2021	2021	2022	2023	2024	2025
Aanpak problematiek jeugdzorg	€ 2.812.356				
Compensatieregeling en verrekening Voogdij 18+	€ 40.961	€ -49.506	€ -49.506	€ -49.506	€ -49.506
Rijksvaccinatieprogramma	€ 24.831	€ 21.059	€ 21.059	€ 21.059	€ 21.059
Versterking gemeentelijke antidiscriminatievoorziening	€ 37.176	€ 37.176	€ 37.176	€ 37.176	€ 37.176
Prenataal huisbezoek door jeugdgezondheidszorg		€ 29.140	€ 29.140	€ 29.140	€ 29.140
Wet Open Overheid		€ 173.915	€ 193.984	€ 214.183	€ 234.598
Totaal	€ 2.915.324	€ 211.784	€ 231.853	€ 252.052	€ 272.467

Aanpak problematiek jeugdzorg

Het kabinet en gemeenten zijn al een tijd met elkaar in gesprek over de financiële tekorten waar gemeenten mee te maken hebben bij de uitvoering van de jeugdzorgtaken. Uit onderzoek blijkt dat de taken gemeenten meer geld kost dan ze van het Rijk krijgen. Een commissie van wijzen is ingesteld om een advies uit te brengen over maatregelen die nodig zijn om de jeugdzorg financieel beheersbaar te krijgen. Over de uitkomsten worden gemeenten voor 1 juli geïnformeerd. Vooruitlopend hierop stelt het Rijk voor 2021 extra middelen beschikbaar voor de aanpak van acute problematiek in de jeugdzorg.

De middelen worden zowel via de algemene uitkering als via specifieke uitkeringen verdeeld. Van het deel dat via de algemene uitkering wordt verdeeld, ontvangt onze gemeente in deze circulaire ruim € 2,8 miljoen. In de septembercirculaire 2021 volgt ook nog een verdeling.

Compensatieregeling en verrekening voogdij 18+

In de decembercirculaire 2020 is voor 43 gemeenten geld gereserveerd voor de compensatie van extra kosten voor voogdij 18+. De toegekende compensatie was lager dan de reservering. De overgebleven middelen worden toegevoegd aan de algemene uitkering 2021 en verdeeld over alle gemeenten. Helmond ontvangt hiervan circa € 50.000.

Vanaf 2022 wordt juist geld onttrokken aan de algemene uitkering. De onttrekking is bedoeld voor het bekostigen van de groei van de integratie-uitkering Voogdij/18+. Deze groei is het gevolg van het gebruik van actuele gegevens voor de berekening van de uitkering. Voor Helmond gaat het om ruim € 49.000.

Rijksvaccinatieprogramma meningokokken en informed consent

Met ingang van 1 januari 2021 gaat de uitvoering van de vaccinatie tegen meningokokken naar gemeenten. Hiervoor ontvangt onze gemeente vanaf 2021 structureel € 21.000. Daarnaast ontvangen we in 2021 incidenteel bijna € 4.000 voor de uitvoering van de zogenoemde 'informed consent procedure rijksvaccinatieprogramma (RVP)'. Deze procedure richt zich op het inbouwen van de toestemmingsverklaring in de registratie van het RVP, waarmee ouders (en kinderen vanaf 12 jaar) gevraagd worden om toestemming voor het delen van vaccinatiegegevens met het RIVM.

Versterking gemeentelijke anti-discriminatievoorziening

Discriminatie is een diepgeworteld en structureel probleem van de samenleving. Voor de aanpak hiervan ontvangen wij structureel ruim € 37.000 extra. De extra bijdrage is voor de versterking van de anti-discriminatievoorzieningen (ADV). Uit onderzoeken blijkt dat de huidige financiering voor de uitvoering van de taken op dit gebied al enige jaren tot knelpunten leidt. Alle gemeenten zijn verplicht te voorzien in een ADV.

Prenataal huisbezoek door jeugdgezondheidszorg

Vanaf 2022 gaan gemeenten het wetsvoorstel 'Prenataal huisbezoek door de jeugdgezondheidszorg' uitvoeren. Hiervoor ontvangen we jaarlijks ruim € 29.000. Het doel van de wet is om een gezonde ontwikkeling van het ongeboren kind te bevorderen en het ontstaan van gezondheids- en ontwikkelingsrisico's voor het kind te beperken.

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) is een initiatiefwet uit de Tweede Kamer die beoogt de gehele overheid transparanter en toegankelijker te maken. Deze wet treedt naar verwachting in het eerste kwartaal van 2022 in. Wij ontvangen hiervoor een bedrag dat oploopt van bijna € 174.000 in 2022 naar bijna € 235.000 in 2025. Hiervan is € 94.000 bestempeld als incidentele implementatiebijdrage (periode 2022-2026). De huidige Wet openbaarheid van bestuur (Wob) wordt ingetrokken bij de inwerkingtreding van de Woo.

Decentralisatie-uitkeringen	2021	2022	2023	2024	2025
Bodembescherming	€ 358.810				
Maatschappelijke opvang en OGGz	€ -17.908	€ -17.608	€ -17.608	€ -17.608	€ -17.608
Vrouwenopvang	€ 64.626	€ 16.635	€ 16.635	€ 16.635	€ 16.635
Maatschappelijke begeleiding statushouders	€ 139.830				
Inburgering	€ -17.708	€ 57.304	€ 31.161	€ 20.186	€ 7.964
Armoedebestrijding kinderen	€ -	€ -8.555	€ -8.555	€ -8.555	€ -8.555
	€ 527.650	€ 47.776	€ 21.633	€ 10.658	€ -1.564

In de tabel hierboven zijn de wijzigingen weergegeven voor de decentralisatie-uitkeringen. Vergeleken met de extra maartbrief hebben de grootste wijzigingen betrekking op bodembescherming en maatschappelijke begeleiding van statushouders. Deze lichten we hieronder kort toe.

Bodembescherming

Met het Rijk zijn afspraken gemaakt over doelen en financiering van bodemopgaven in het jaar 2021. Het doel is de gevallen van ernstige bodemverontreiniging met onaanvaardbare humane of ecologische risico's of verspreidingsrisico's (spoedlocaties) te saneren of de risico's te beheersen. Het betreft een wettelijke taak van gemeenten. Wij ontvangen hiervoor bijna € 359.000.

Maatschappelijke opvang en OGGz

De verdeling van de decentralisatie-uitkering voor maatschappelijke opvang is aangepast door het gebruik van actuelere basisgegevens voor de maatstaven.

Vrouwenopvang

De decentralisatie-uitkering vrouwenopvang wijzigt door een toevoeging van gelden voor de kosten die voortkomen uit de stijging van het aantal slachtoffers dat contact legt met het Centrum Seksueel Geweld (CSG's) en de bestrijding van schadelijke praktijken, waaronder eengerelateerd geweld, gedwongen huwelijken en vrouwelijke genitale verminking. Daarnaast vindt er een uitname plaats voor de financiering van het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating.

Maatschappelijke begeleiding van statushouders

Conform artikel 18 van de Wet inburgering voorziet ons college in de maatschappelijke begeleiding van inburgeringsplichtige asielmigranten en hun gezinsleden. Wij ontvangen hiervoor in 2021 bijna € 140.000.

Inburgering

De nieuwe inburgeringswet is uitgesteld naar 1 januari 2022. Dit uitstel wijzigt de verdeling van de gelden binnen de integratie-uitkering inburgering.

Armoedebestrijding kinderen

Gemeenten ontvangen structureel geld voor de bestrijding van de gevolgen van armoede onder kinderen. Jaarlijks vindt in de meicirculaire actualisatie plaats van de verdeling.

Ontwikkeling integratie-uitkering Sociaal Domein

De integratie-uitkering Sociaal Domein neemt de komende jaren toe met bijna € 570.000 in 2021 naar bijna € 2,0 miljoen in 2025. Dit komt vooral door extra middelen voor beschermd wonen en Voogdij/18+. Deze lichten we onder de tabel toe.

Integratie-uitkering Sociaal Domein	2021	2022	2023	2024	2025
Beschermd wonen	€ 365.764	€ 652.864	€ 792.809	€ 803.747	€ 803.154
Voogdij/ 18+	€ 60.508	€ 1.053.607	€ 1.053.607	€ 1.053.607	€ 1.053.607
Participatie- reïntegratie nieuwe doelgroepen	€ 22.796	€ 25.201	€ 27.633	€ 29.834	€ 32.429
Participatie WSW	€ 120.906	€ 86.004	€ 70.400	€ 60.269	€ 72.228
Totaal	€ 569.975	€ 1.817.677	€ 1.944.449	€ 1.947.457	€ 1.961.418

Beschermd wonen

De extra middelen voor de integratie-uitkering Beschermd Wonen in 2021 zijn het gevolg van loon- en prijsontwikkeling. Daarnaast wordt vanaf 2022 structureel geld toegevoegd voor de volume-ontwikkeling.

Ook is aangekondigd dat in de komende septembercirculaire 2021 nog een verrekening zal plaatsvinden omdat meer cliënten zijn overgestapt naar de Wet Langdurige Zorg (WLZ). Dit betekent dat er meer budget uit het gemeentefonds wordt gehaald. Invoering van het nieuwe verdeelmodel voor Beschermd Wonen is voortsnog voorzien in 2023.

Voogdij/18+

De integratie-uitkering Voogdij/18+ neemt vanaf 2021 toe door het gebruik van meer actuele gegevens van zorggebruik. Dat wordt bekostigd door compensatie van loon- en prijsontwikkeling en een overheveling vanuit de algemene uitkering (zie ook taakmutaties).

Voor de verdeling van dit budget voor jeugdigen met een voogdijmaatregel en jeugdigen van 18 jaar en ouder wordt per 1 januari 2022 ook overgestapt op het nieuwe woonplaatsbeginsel. Dit betekent dat een gemeente verantwoordelijk wordt voor de kinderen die uit de eigen gemeente ter behandeling worden doorgezonden. Hierdoor verschuift ook de bekostiging van ongeveer 20.000 jeugdigen tussen gemeenten. In de meicirculaire 2021 is verder niet inzichtelijk gemaakt welke bedragen hier precies mee gemoeid zijn.

De compensatie van de financiële gevolgen van de coronacrisis

In deze circulaire worden in 2021 twee decentralisatie-uitkeringen beschikbaar gesteld voor maatregelen ter bestrijding van de effecten van de coronacrisis. Deze staan in de tabel hieronder opgenomen.

Decentralisatie-uitkeringen ter compensatie van de kosten door corona		2021
Heroriëntatie zelfstandigen: ondersteuning voor zelfstandige ondernemers	€	28.189
Jeugd aan Zet: ondersteuning voor jongeren	€	10.000
Totaal	€	38.189

Over de compensatie van de financiële gevolgen van de coronacrisis worden verder nog de volgende mededelingen gedaan:

- Over 2020 volgt nog een afrekening voor de inkomstenderving;
- de bestaande afspraken over de compensatie van kosten en inkomstenderving gaan voor de 1^e twee kwartalen van 2021 gelden. De definitieve verdeling hiervan volgt in de septembercirculaire 2021;
- de extra kosten die voortkomen uit de tijdelijke wet COVID-19 voor onder andere toezicht en handhaving worden in 2021 vergoed;
- de reële compensatie voor de inkomstenderving over 2021 wordt voor het hele jaar gezien;
- voor enkele onderdelen is ook voor het 3^e kwartaal middelen gereserveerd voor kosten en inkomstenderving;
- De meerkosten van het sociaal domein 2021 die het gevolg zijn van de coronacrisis worden, zoals afgesproken, gecompenseerd. De compensatie wordt bij de decembercirculaire 2021 uitgekeerd.

Overige ontwikkelingen van het gemeentefonds

Het aangepaste verdeelvoorstel voor het gemeentefonds is naar verwachting begin juli gereed

Begin februari hebben de fondsbeheerders van het gemeentefonds de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) om advies gevraagd over het voorlopige voorstel voor de nieuwe verdeling van het gemeentefonds. Naar aanleiding van vragen van de ROB voeren de fondsbeheerders een nadere analyse uit. Hier betrekken zij ook de reacties bij van de Tweede Kamer en gemeenten. Zij leggen naar verwachting begin juli een aangepast verdeelvoorstel en geactualiseerde voorlopige uitkomsten per gemeente voor aan de ROB. Het definitieve besluit wordt door een nieuw kabinet genomen.

Evaluatie normeringssystematiek (trap-op/trap-af)

Een nieuw kabinet zal ook besluiten hoe in de toekomst om te gaan met het accres. De ROB heeft over dit onderwerp begin juni een advies uitgebracht. De strekking van het advies is om voortaan de basis voor de accessberekening te bevriezen per kabinetsperiode en te koppelen aan alle netto rijksuitgaven inclusief de investeringsuitgaven.

Financiële positie gemeenten

Het afgelopen jaar heeft Cebeon onderzoek gedaan naar de financiële positie van gemeenten en het voorzieningenniveau. De Tweede Kamer is op 15 april 2021 geïnformeerd over de uitkomsten van dit onderzoek. Het onderzoek doet ook aanbevelingen over het monitoren van de financiële positie van gemeenten. De komende maanden wordt met gemeenten, VNG en provinciaal toezichthouders het gesprek hierover voortgezet.

Bijlage

Meicirculaire 2021

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Helmond,

mevr. P.J.M.G. Blanksma-van den Heuvel
burgemeester

H.J. de Ruiter
secretaris